

8 kap.**Genomsökning****Genomsökning av platser****1 §****Definitioner**

Genomsökning av platser enligt detta kapitel är husrannsakan, som kan vara allmän eller särskild, samt platsgenomsökning.

Med *allmän husrannsakan* avses genomsökning av hemfridsskyddade platser som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen.

Med *särskild husrannsakan* avses genomsökning av ett sådant utrymme beträffande vilket det finns anledning att anta att genomsökningen kommer att omfatta information som de som avses i 17 kap. 23 § 1 mom. i rättegångsbalken inte får vittna om i rättegång eller som de som avses i 24 § 2 eller 3 mom. i nämnda kapitel får vägra röja och som med stöd av 7 kap. 3 § i denna lag inte får tas i beslag eller kopieras.

Med *platsgenomsökning* avses genomsökning av andra platser än sådana som avses i 2 eller 3 mom. trots att de inte är allmänt tillgängliga eller den allmänna tillgängligheten har begränsats eller hindrats vid tidpunkten för genomsökningen, eller genomsökning av ett fordon.

2 §**Förutsättningar för husrannsakan**

Allmän husrannsakan eller särskild husrannsakan får företas på platser som innehas av den som är misstänkt för ett brott, om

1) det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader eller om omständigheter som anknyter till utdömande av samsfundsbot utreds, och

2) det kan antas att vid genomsökningen påträffas följande som har anknytning till det brott som utreds:

- a) föremål, egendom, handlingar eller information enligt 7 kap. 1 § 1 eller 2 mom. som ska tas i beslag,
- b) handlingar som ska kopieras med stöd av 7 kap. 2 §,
- c) egendom som ska beläggas med kvarstad, eller
- d) omständigheter som kan ha betydelse för utredning av brottet.

På platser som inte innehas av den misstänkte får husrannsakan företas endast om brottet har begåtts eller den misstänkte har gripits där eller om det annars på synnerligen giltiga skäl kan antas att vid genomsökningen påträffas föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter som avses i 1 mom. 2 punkten.

3 §**Allmän husrannsakan för att söka efter en person**

Allmän husrannsakan får företas för att få tag på en person som ska hämtas till förundersökning, gripas, anhållas eller häktas, hämtas till domstol eller instämmas som svarande i brottmål där eller

föras till kroppsbesiktning, om genomsökningen sker på en plats som innehas av den eftersökta personen.

Allmän husrannsakan får företas någon annanstans än på en plats som innehas av den eftersökta personen endast om denne på synnerligen giltiga skäl kan antas befinna sig där.

4 §

Förutsättningar för platsgenomsökning

Platsgenomsökning får företas för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter under de förutsättningar som föreskrivs i 2 § 1 mom. 2 punkten och för att söka efter en person som avses i 3 § 1 mom.

5 §

Närvaro vid husrannsakan

Vid husrannsakan ska om möjligt ett av den som förrättar genomsökningen utsett vittne vara närvarande.

Den hos vilken husrannsakan företas eller, om denne inte är närvarande, någon som bor, arbetar eller annars lovligen vistas på platsen ska ges tillfälle att vara närvarande vid genomsökningen och att tillkalla vittne. Tillfälle att vara närvarande behöver inte ges om detta avsevärt fördröjer förrättningen. Om ingen av de nämnda personerna eller ett av dem tillkallat vittne har varit närvarande vid förrättningen, ska den hos vilken genomsökningen företogs utan dröjsmål underrättas om förrättningen och om rätten enligt 6 § att på begäran få en kopia av beslutet om genomsökning och rätten enligt 19 § att få en kopia av protokollet.

Vid husrannsakan får förrättaren anlita målsäganden, dennes ombud, en sakkunnig eller någon annan som kan lämna uppgifter som är nödvändiga för att syftet med genomsökningen ska nås. Förrättaren ska dock se till att personen i fråga inte får ta del av uppgifter om sekretessbelagda och övriga omständigheter i större utsträckning än vad som är nödvändigt.

Särskild husrannsakan får inte företas utan närvaro av ett genomsökningsombud.

6 §

Förfarandet vid husrannsakan

När husrannsakan inleds ska den person som avses i 5 § 2 mom. och som är närvarande informeras om syftet med genomsökningen och ges en kopia av beslutet om genomsökning. Om det ännu inte finns något skriftligt beslut, ska personen underrättas om rätten att på begäran få en kopia av beslutet.

Vid husrannsakan ska föreskrifterna i beslutet om genomsökning iakttas. Genomsökningen ska företas så att den inte medför större olägenhet eller skada än nödvändigt. Det utrymme där genomsökningen företas får vid behov öppnas med våld. När förrättningen har avslutats ska det utrymme som öppnats stängas på lämpligt sätt.

En person som finns på förrättningsplatsen får avlägsnas, om det är nödvändigt på grund av att han eller hon genom sitt uppträdande försvårar förrättningen eller äventyrar möjligheterna att uppnå syftet med den.

Husrannsakan får inte utan särskilda skäl förrättas mellan klockan 22 och 7.

7 §

Genomsökningsombud

- För särskild husrannsakan ska det förordnas ett genomsökningsombud som ska se till att beslag eller kopiering av handlingar inte gäller information som avses i 1 § 3 mom.

8 §**Behörighetsvillkor för genomsökningsombud**

Till genomsökningsombud ska utifrån personens samtycke förordnas en advokat eller ett offentligt rättsbiträde eller någon annan sådan person med högre högskoleexamen som på grundval av sin sakkunskap och sina praktiska erfarenheter, med hänsyn till objektet för genomsökningen, är lämplig att vara genomsökningsombud i det aktuella fallet. Till genomsökningsombud får inte förordnas en person som är misstänkt eller åtalad eller som har dömts för ett brott som minskar hans eller hennes tillförlitlighet i uppdraget som genomsökningsombud.

I fråga om behörighetsvillkoren för genomsökningsombud i enskilda fall iakttas i tillämpliga delar vad som i 11 kap. 3 § i förundersökningslagen (805/2011) bestäms om behörighetsvillkoren för biträden.

Ett genomsökningsombud får inte utan tillstånd av den förordnande myndigheten sätta någon annan i sitt ställe. Ett förordnande kan återkallas av giltigt skäl.

9 §**Skyldigheter för genomsökningsombud**

Genomsökningsombudet ska med omsorg och utan ogrundat dröjsmål övervaka att beslag och kopiering av handlingar inte gäller information som avses i 1 § 3 mom. Genomsökningsombudet ska vara närvarande vid särskild husrannsakan och följa hur åtgärderna för genomsökning vidtas.

Ett genomsökningsombud eller den som ombetts fullgöra ett sådant uppdrag får inte obehörigen röja en omständighet som han eller hon fått kännedom om under uppdraget eller när han eller hon ombads fullgöra det.

10 §**Arvode och ersättning till genomsökningsombud**

Till genomsökningsombud betalas arvode och ersättning av statsmedel med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i 17 och 18 § i rättshjälpslagen (257/2002) bestäms om arvoden och ersättningar till biträden.

Ett beslut om arvode eller ersättning till ett genomsökningsombud får överklagas. När ändring söks iakttas vad som bestäms om överklagande av beslut av domstolen i fråga.

11 §**Beaktande av den uppfattning som ett genomsökningsombud har**

Den som förrättar en särskild husrannsakan ska på behörigt sätt beakta den uppfattning som genomsökningsombudet har om hur informationen lämpar sig som objekt för beslag och för kopiering av handling. Om sådant material tas i beslag, kopieras eller annars omhändertas i samband med en genomsökning i fråga om vilket genomsökningsombudet har motsatt sig beslag, kopiering eller omhändertagande, får materialet inte undersökas ytterligare utan det ska förseglas. Omtvistat material ska avgränsas på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på domstolsbehandlingen och tillräckligt för att tystnadsplikten och tystnadsrätten ska tillgodoses.

12 §**Domstolsbehandling av förseglat material**

- En anhållningsberättigad tjänsteman ska utan dröjsmål och senast inom tre dagar från förseglingen enligt 11 § till domstolen hänskjuta frågan om huruvida det förseglade materialet får undersökas eller tillgodogöras. Ärendet inleds vid domstolen genom en skriftlig ansökan där ärendet ska beskrivas tillräckligt exakt och till vilken förutom det förseglade materialet ska fogas det protokoll som avses i 19 §.

Ärenden som gäller förseglat material avgörs av den domstol som är behörig att behandla åtal i saken. Innan åtal väckts får också den tingsrätt inom vars domkrets den plats där genomsökningen förrättats besluta om ärendet. Vid behandlingen är tingsrätten beslutför även när den består av ordföranden ensam.

Domstolen ska uppta ett ärende som gäller förseglat material till behandling utan dröjsmål och senast inom sju dagar från det att ärendet inkom till domstolen. Domstolen ska ge genomsökningsombudet och den som saken annars gäller tillfälle att bli hörda. Om de inte kan nås, får ärendet dock avgöras utan att de hörs.

Domstolen ska besluta om huruvida materialet eller en del av det kan tas i beslag eller kopieras. Domstolens beslut som gäller förseglat material får överklagas genom särskilda besvär. Om domstolens beslut överklagas, ska det material som besvären gäller hållas förseglat till dess ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut. Besvären ska behandlas skyndsamt.

13 §

Öppnande och undersökning av enskilda handlingar

Angående öppnande och undersökning av enskilda handlingar som påträffats vid husrannsakan gäller 7 kap. 11 §. Vid särskild husrannsakan får handlingarna dock undersökas endast av genomsökningsombudet.

14 §

Tillämpliga bestämmelser vid platsgenomsökning

Om platsgenomsökningen gäller platser som inte är allmänt tillgängliga eller den allmänna tillgängligheten har begränsats eller hindrats vid tidpunkten för genomsökningen, ska vid genomsökningen iakttas 5, 6, 13, 16 och 19 § i tillämpliga delar.

15 §

Beslutsfattande vid genomsökning av platser

En anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om allmän husrannsakan och platsgenomsökning. Domstolen beslutar om särskild husrannsakan och förordnande av ett genomsökningsombud.

Om det vid en allmän husrannsakan eller en platsgenomsökning visar sig att genomsökningen gäller information som avses i 1 § 3 mom. eller om det är nödvändigt att skyndsamt företa särskild husrannsakan, kan en anhållningsberättigad tjänsteman besluta att särskild husrannsakan ska företas och att ett genomsökningsombud ska förordnas.

En polisman får utan beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman företa allmän husrannsakan och platsgenomsökning för att söka efter en person eller ta ett sådant föremål i beslag som har kunnat följas eller spåras direkt efter brottet. En polisman får utan beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman företa allmän husrannsakan och platsgenomsökning också när det är nödvändigt på grund av sakens brådskande natur.

16 §

Beslut om husrannsakan

I ett beslut om husrannsakan ska i möjligaste mån och tillräckligt exakt specificeras

- 1) de utrymmen som genomsökningen gäller,
- 2) de omständigheter utifrån vilka det anses finnas förutsättningar för genomsökning,
- 3) vad som söks vid genomsökningen, och
- 4) eventuella särskilda begränsningar för genomsökningen.

När sakens brådskande natur kräver det får en anhållningsberättigad tjänstemans beslut dokumenteras efter förrättningen.

17 §

Domstolsbehandling som gäller särskild husrannsakan

Beslut om särskild husrannsakan fattas av den domstol som är behörig att behandla åtal i saken. Innan åtal väckts får också den tingsrätt inom vars domkrets den plats som genomsökningen gäller är belägen besluta om genomsökning. Vid behandlingen är tingsrätten beslutför även när den består av ordföranden ensam.

Yrkande som gäller särskild husrannsakan framställs av en anhållningsberättigad tjänsteman. Yrkandet ska utan dröjsmål upptas till domstolsbehandling i närvaro av den som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman som är insatt i ärendet. Behandlingen kan också ske med hjälp av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra. Ärendet avgörs utan att den person hos vilken särskild husrannsakan ska företas blir hörd.

Domstolens beslut om särskild husrannsakan får inte överklagas genom besvär. Den anhållningsberättigade tjänstemannen får anföra klagan över beslutet utan tidsbegränsning. Klagan ska behandlas skyndsamt.

18 §

Domstolsprövning av husrannsakan

På yrkande av den hos vilken husrannsakan har förrättats ska domstolen avgöra om det har funnits förutsättningar för husrannsakan eller om husrannsakan har genomförts på det sätt som 5 eller 6 § kräver. Yrkandet ska framställas inom 30 dagar från det att husrannsakan förrättades eller från den senare tidpunkt då den som framställer yrkandet fick veta att husrannsakan hade förrättats.

Bestämmelserna i 3 kap. 1 och 3 § om handläggning av häktningsyrkanden gäller i tillämpliga delar i fråga om behandling av yrkanden som gäller husrannsakan. Den som framställer yrkandet och den anhållningsberättigade tjänstemannen ska ges tillfälle att bli hörda.

Domstolsbeslut i ärenden enligt denna paragraf får överklagas.

19 §

Protokoll

Förrättaren ska utan ogrundat dröjsmål upprätta ett protokoll över husrannsakan. I protokollet ska med tillräcklig noggrannhet redogöras för förfarandet vid genomsökningen. Uttalanden av genomsökningsombudet ska dokumenteras i eller fogas till protokollet i behövlig omfattning.

På begäran ska en kopia av protokollet ges till genomsökningsombudet och den hos vilken genomsökningen har förrättats. Vid behov ska en kopia lämnas även till andra personer som saken gäller.

Genomsökning av utrustning

20 §**Definition av genomsökning av utrustning**

Med *genomsökning av utrustning* avses genomsökning av datainnehållet i datorer, teleterminalutrustning eller andra motsvarande tekniska anordningar eller informationssystem vid tidpunkten för genomsökning.

Genomsökning av utrustning får inte gälla förtroliga meddelanden. Bestämmelser om teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation i fråga om förtroliga meddelanden finns i 10 kap.

21 §**Förutsättningar för genomsökning av utrustning**

Genomsökning av utrustning får företas, om

1) det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader eller om omständigheter som anknyter till utdömande av samsfundsbot utreds, och

2) det kan antas att det vid genomsökning påträffas handlingar eller information enligt 7 kap. 1 § 1 eller 2 mom. som har anknytning till det brott som undersöks och som ska tas i beslag eller handlingar som ska kopieras med stöd av 7 kap. 2 §.

Genomsökning av utrustning får företas också för att återlämna en anordning till den som har rätt till den, om det finns anledning att anta att den har avhänts någon genom brott.

Ett beslut om genomsökning av en plats får utsträckas till att gälla även tekniska anordningar eller informationssystem på förrättningsplatsen, om det inte är fråga om genomsökning av en plats för att söka efter en person.

22 §**Omhändertagande av anordning**

En polisman får omhänderta en teknisk anordning för genomsökning av utrustning. Efter genomsökningen ska anordningen utan ogrundat dröjsmål återlämnas till den från vilken den har tagits eller som annars har rätt till den.

Om genomsökning av utrustning inte kan företas utan dröjsmål, ska anordningen tas i beslag.

23 §**Skyldighet för innehavare av informationssystem att lämna uppgifter**

Innehavaren av ett informationssystem, den som svarar för systemet eller någon annan person är skyldig att på begäran ge förundersökningsmyndigheten lösenord och andra motsvarande uppgifter som behövs för genomsökning av utrustning. Personen i fråga ska, om han eller hon önskar det, få ett skriftligt intyg över begäran.

Den som vägrar lämna de uppgifter som avses i 1 mom. kan förhöras i domstol så som bestäms i 7 kap. 9 § i förundersökningslagen.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller inte den som är misstänkt för brott och inte heller en person som avses i 7 kap. 3 § 1 eller 2 mom. och som har rätt eller skyldighet att vägra vittna.

24 §**Föreläggande att säkra data**

- Om det före en genomsökning av utrustning finns anledning att anta att data som kan ha betydelse för utredningen av det brott som undersöks går förlorade eller förändras, kan en anhållningsberättigad tjänsteman utfärda ett föreläggande att säkra data. Genom det åläggs den som innehar eller har bestämmanderätten över dessa data, dock inte den som är misstänkt för brott, att säkra uppgifterna så att de inte ändras. Föreläggandet kan gälla även data som kan antas inkomma till anordningen eller informationssystemet under den månad som följer efter det att föreläggandet utfärdades. Personen i fråga ska på begäran ges ett skriftligt intyg över föreläggandet. I intyget ska de data som föreläggandet gäller specificeras.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller även sådana uppgifter i anslutning till ett meddelande förmedlat med hjälp av ett informationssystem vilka anger meddelandets ursprung, destination, färdväg och storlek samt tidpunkten för kommunikationen, dess längd och art och andra motsvarande omständigheter.

Förundersökningsmyndigheten har inte med stöd av ett sådant föreläggande att säkra data som avses i 1 mom. rätt att ta del av innehållet i ett meddelande, i uppgifter som avses i 2 mom. eller i andra lagrade uppgifter. Om flera tjänsteleverantörer har deltagit i förmedlingen av ett sådant meddelande som avses i 2 mom., har förundersökningsmyndigheten rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att identifiera tjänsteleverantörerna.

25 §

Giltighetstiden för ett föreläggande att säkra data

Ett föreläggande att säkra data utfärdas för tre månader åt gången. Föreläggandet kan förnyas, om det är nödvändigt för utredningen av brottet. Föreläggandet ska upphävas så snart det inte längre behövs.

26 §

Hemlighållande av föreläggande att säkra data

Den som fått ett föreläggande att säkra data är skyldig att hemlighålla det.

Till straff för brott mot tystnadsplikt som gäller föreläggande att säkra data döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

27 §

Genomsökning av utrustning på distans

Om ändamålsenlighetssynpunkter som gäller brottsutredningen eller om ärendets brådskande natur kräver det, får genomsökning av utrustning företas på distans, varvid genomsökningen företas utan att den utrustning som finns hos eller innehas av den person som genomsökningen gäller används.

28 §

Tillämpning av bestämmelserna om genomsökning av platser

När genomsökning av utrustning företas i samband med genomsökning av platser ska bestämmelserna om genomsökning av platser tillämpas. I övriga fall ska i fråga om närvaro, förfarandet, genomsökningsombud, öppnande och undersökning av handlingar samt protokoll 5—13 och 19 § iaktas i tillämpliga delar.

29 §

Beslut om genomsökning av utrustning

Om genomsökning av utrustning beslutar en anhållningsberättigad tjänsteman eller, i brådskande situationer som avses i 15 § 3 mom., en polisman med iakttagande av 16 § i tillämpliga delar. Om

- det är fråga om information som avses i 1 § 3 mom., ska bestämmelserna om särskild husrannsakan i 15 § 1 och 2 mom. och 17 § iakttas i tillämpliga delar.

Genomsökning av personer

30 §

Olika former av genomsökning av personer

Genomsökning av personer kan vara

1) *kroppsvisitation*, som omfattar en undersökning av vad den visiterade har i sina kläder eller annars bär på sig eller har i de föremål han eller hon för med sig, eller

2) *kroppsbesiktning*, som omfattar granskning av den undersöktes kropp, tagande av blodprov eller andra prov eller annan undersökning av personens kropp.

31 §

Förutsättningar för kroppsvisitation

För att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter får under de förutsättningar som anges i 2 § 1 mom. 2 punkten kroppsvisitation företas på den som är skäligen misstänkt för

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex månader,
- 2) lindrig misshandel,
- 3) snatteri, lindring förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig bruksstöld av motordrivnet fortkäffningsmedel, innehav av inbrottsredskap, lindrigt alkoholbrott,
- 4) lindrig skadegörelse, eller
- 5) lindrigt bedrägeri.

På en annan än den som är misstänkt för brott får kroppsvisitation företas endast om det på synnerligen giltiga skäl kan antas att genom kroppsvisitationen påträffas i 2 § 1 mom. 2 punkten avsedda föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter.

32 §

Förutsättningar för kroppsbesiktning

På den som är misstänkt för brott får under de förutsättningar som anges i 2 § 1 mom. 2 punkten företas kroppsbesiktning för att söka efter föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter, om han eller hon på sannolika skäl är misstänkt för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst ett år eller för rattfylleri eller straffbart bruk av narkotika. Om det inte finns sannolika skäl för en misstanke, får kroppsbesiktning företas på en misstänkt endast om det på synnerligen giltiga skäl kan antas att föremål, egendom, handlingar, information eller omständigheter som avses i den nämnda punkten påträffas.

Om det har begåtts ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, får kroppsbesiktning som behövs för att bestämma DNA-profilen, för att ta ett krutröksprov eller för att utföra någon annan motsvarande undersökning också utan samtycke av personen i fråga företas på den som inte misstänks för brottet i fråga. För en sådan kroppsbesiktning förutsätts att undersökningen är av synnerligen stor betydelse för utredning av brottet på grund av att det skulle vara omöjligt eller väsentligt svårare att utreda brottet med hjälp av metoder som inte i lika hög grad ingriper i den persons rättigheter som undersökningen gäller. DNA-profilerna och de

- 4 motsvarande undersökningsresultaten ska utplånas och de förvarade proven förstöras när ärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut eller avskrivits.

33 §**Förrättande av genomsökning av personer**

En anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om genomsökning av personer. En polisman får dock utan beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman företa genomsökning för att ta ett sådant föremål i beslag som har kunnat följas eller spåras direkt efter brottet, om omedelbar genomsökning är nödvändig på grund av ärendets brådskande natur eller om det är fråga om kroppsbesiktning som avses i 9 kap. 2 § 1 mom. I fråga om genomsökning av personer gäller i övrigt 6, 13 och 19 § i detta kapitel i tillämpliga delar.

Om genomsökningen av en person är omfattande, ska den företas i ett särskilt utrymme som reserverats för detta. Om genomsökningen företas av någon annan än en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, ska i möjligaste mån ett vittne som utsetts av den tjänsteman som beslutat om genomsökningen vara närvarande. Endast yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården får utföra undersökningar som kräver medicinsk sakkunskap.

Kroppsbesiktning får inte på någon förrättas av en person av motsatt kön som inte är en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Detsamma gäller kroppsvisitation där händerna rör vid den visiterades kropp eller hans eller hennes kroppsliga integritet kränks på något annat motsvarande sätt. En person av motsatt kön som inte är en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården får dock förrätta kroppsbesiktning som enbart innebär att salivprov tas eller utandningsprov görs. Vid annan kroppsbesiktning än blodprov, salivprov, klinisk undersökning av berusningstillstånd och utandningsprov får inga andra av motsatt kön vara närvarande.

Kroppsbesiktning får inte orsaka den som besiktningen gäller nämnvärd olägenhet för hälsan.

Tillämpning av annan lagstiftning**34 §****Hänvisningsbestämmelse**

Utöver detta kapitel gäller vad som i fråga om genomsökning föreskrivs särskilt i lag.